

ФОРМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Умовою успішного функціонування будь-якого підприємства в сучасних умовах є постійний його розвиток. На шляху свого розвитку компанії малого та середнього бізнесу стикаються з новими викликами та можливостями, однак, на відміну від великого бізнесу, у малого та середнього є значна конкурентна перевага – здатність швидше та гнучкіше впроваджувати інновації, оперативно реагувати на ринкову динаміку та зміни попиту, одночасно забезпечуючи якісний сервіс для клієнтів та готуючись до масштабування і виходу на нові ринки з ефективними процесами та технологіями.

За результатами дослідження компанії Get.App, яке проводили серед власників 500 підприємств малого та середнього бізнесу, було виявлено основні бізнес-пріоритети розвитку:

- залучати та утримувати клієнтів – 57,6%;
- скоротити витрати та збільшити прибуток – 12,6%;
- поліпшити ІТ-інфраструктуру – 7,8%;
- прискорити процес отримання оплати – 6,6%;
- покращити організацію робочого процесу – 6%;
- скоротити час на адміністративні питання – 6%;
- інше (впровадження інновацій, забезпечення конкурентної переваги, розвиток персоналу тощо) – 3,5%.

При цьому умовами ефективного впровадження інновацій було визначено: застосування аналітики даних; постійний моніторинг конкурентного середовища та тенденцій розвитку ринку, підготовка персоналу до інновацій (інформування; навчання персоналу; залучення співробітників у процес проектування та впровадження змін; регламентація нововведень; підтримка в процесі переходу до нового формату роботи; система мотивації персоналу; контроль процесу впровадження).

Необхідною умовою інноваційного розвитку малих і середніх підприємницьких структур є наявність ефективного фінансового забезпечення, тому важливо на макроекономічному рівні мати комплексну систему фінансово-кредитної підтримки інноваційного розвитку малого підприємництва, спрямовану на його стимулювання. Під фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку розуміють сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів, а також

організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційний розвиток національної економіки. Основним завданням фінансового забезпечення є прийняття рішень щодо визначення джерел ресурсів фінансування інноваційної діяльності, формування необхідних їх обсягів та оптимізації. Ефективність функціонування механізму управління фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку діяльності підприємств залежить від: вибору інноваційного проекту; визначення обсягів фінансових ресурсів; вибору джерел фінансування і принципів їх акумулювання; наявності складу та структури джерел фінансування; оцінювання ефективності джерел фінансових ресурсів за критеріями вартості, обсягу, строку використання, умов надання; напрямів використання фінансових ресурсів і контролю за їх цільовим використанням.

До основних форм фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств відносяться самофінансування, бюджетне фінансування, банківське кредитування та інвестування. Базовими джерелами фінансування інноваційного розвитку в Україні є кошти Державного та місцевих бюджетів; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України. У фінансово-господарській діяльності суб'єктів інновацій ці форми фінансування оптимально поєднуються. Кожне підприємство формує власну модель фінансового забезпечення, якою визначає склад і структуру джерел фінансування. У даний час фінансове забезпечення інноваційного розвитку малих та середніх підприємницьких структур здійснюється, переважно, за власні джерела фінансових ресурсів (самофінансування); за кошти державних і місцевих бюджетів; кредитів банків; за кошти вітчизняних й іноземних інвесторів (їхня частка в загальному обсязі фінансування вкрай низька) та інших джерел.

Вивчення практики фінансового забезпечення інноваційного розвитку довело, що основними формами та інструментами фінансово-кредитної підтримки інноваційного розвитку малого та середнього бізнесу сьогодні є: самофінансування; банківське кредитування; лізинг; франчайзинг; форфейтинг (при формуванні механізмів трансферу технологій, під час здійснення науково-технічних і технологічних проектів у рамках реалізації вітчизняних пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки); венчурне фінансування (при впровадженні інноваційних проектів із високим ступенем ризику).